

บทความพิเศษ : พระพุทธศาสนาในต่างแดน

โดย ดร.พระมหานัด อุตถาจารย์*

องค์ทะเล ลามะ สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก

“เพียงได้ยิน (ชื่อ) ก็เป็นบุญหู เพียงได้ดู(ทัศนาก็เป็นบุญตา ได้เจรจา ก็เป็นบุญปาก ยิ่งได้อุปถัมภ์อุปฐากก็ยิ่งเป็นบุญใจ”



คงจะไม่ใช่การกล่าวจนเกินไปนักสำหรับนักบุญแห่งเทือกเขาหิมาลัยในนาม องค์ ทะเล ลามะ “ทะเลแห่งความเมตตากรุณา” (Ocean of Compassion) เมื่อกล่าวถึงชื่อนี้บ่อยคนมักจะไม่รู้จัก และบ่อยคนมักที่จะไม่เคยเห็นใบหน้าของท่านอันเปี่ยมด้วยรอยยิ้มที่ประกอบด้วยเมตตาธรรม และสองมือประนมไหว้อย่างอ่อนนุ่มต่อหน้าสาธารณชน ทั้งทางหน้าจอทีวี และหน้าหนังสือพิมพ์ตลอดถึงสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

ขอนำท่านผู้อ่านมารู้จักกับบุคคลสำคัญท่านนี้ ในวงการพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน (วัชรยาน) เป็นสัญลักษณ์แห่งพระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้าฟังการเทศนาของท่านที่มหาวิทยาลัย American University ในกรุงวอชิงตัน, ดี.ซี. เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ ที่ผ่านมานี้ในฐานะพระสงฆ์เถรวาทรูปหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการของคณะกรรมการชาวพุทธนานาชาติในเขตกรุงวอชิงตัน, ดี.ซี. (International Buddhist Committee (IBC)) ซึ่งได้รับบัตรเชิญให้เข้าร่วมงานในพิธีเปิดขึ้นเวทีสวดมนต์รับท่านทะเล ลามะ ร่วมกับท่านอื่น ๆ ที่เป็นพระสายเถรวาทด้วยกัน

ข้าพเจ้าและคณะพระธรรมทูตจากวัดไทยกรุงวอชิงตัน,ดี.ซี. ๒ รูป จากวัดป่าสันติธรรม ๑ รูป และวัดวชิรธรรมปทีป นิวยอร์ก ๑ รูป โดยมีคุณ Richard Tinker เป็นนายสารที่ขับรถออกจากวัดตั้งแต่เช้ามีด ปรากฏว่าพอเดินทางมาถึงสถานที่จัดบรรยายธรรมนั้นมีชาวอเมริกัน และชาวพุทธชาติอื่น ๆ มารอเข้าแถวรับบัตรเข้าไปในห้องแสดงธรรมยืนแถวยาวเหยียดเกือบหนึ่งกิโลเมตร พวกเราถ้าไม่ได้บัตรพิเศษก็คงต้องไปเข้าแถวรอจนขาแข็งเป็นแน่ กว่าจะได้เข้าฟังธรรมในครั้งนี้

สถานที่จัดงานแสดงธรรมครั้งนี้เจ้าหน้าที่จัดได้แปรสภาพสนามบาสเก็ตบอลของมหาวิทยาลัย เป็นห้องแสดงธรรมชั่วคราว ซึ่งมีอัตรารายและตั้งเก้าอี้ผู้คนได้ถึง ๕,๐๐๐ คน ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่บอกเราเมื่อเดินทางมาถึง ผู้ที่จองบัตรทางออนไลน์เท่านั้นที่มีสิทธิ์ที่นั่งดังที่เห็น ซึ่งบัตรจำนวน ๔,๘๐๐ บัตรขายหมดไปตั้งแต่เดือนกันยายนแล้ว นี่แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาของชาวอเมริกัน และชาวพุทธทั่ว ๆ ไป ทั้งไทย ลาว เขมร เวียดนาม จีน(ไต้หวัน) และชาวทิเบต เนปาล อินเดีย และบังคลาเทศ ได้ให้ความสนใจในท่านผู้นี้อย่างมาก ต้องการที่จะเข้ารับฟังคำสอน คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้าที่ถูกถ่ายทอดจากท่านทะเล ลามะ จนกลายเป็นสัญลักษณ์ ในทางพระพุทธศาสนาที่การปรากฏตัวของท่านทะเล ลามะครั้งใด นั่นคือ การประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ชีวิตและภูมิหลังท่านทะเล ลามะ

ท่านองค์ทะเล ลามะ องค์ปัจจุบันนับเป็นองค์ที่ ๑๔ จากการกลับชาติมาเกิดใหม่ตามลำดับของนิยายเกลูกปะ(นิยายหมวกเหลือง) นามเดิมชื่อ Jampel Nyawang Lobsang Yeshe Tenzin Gyatso ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๓๕ จากครอบครัวเกษตรกร ในเมือง Taktser, Amdo ประเทศทิเบต

เมื่อท่านอายุได้ ๒ ขวบ ได้มีการค้นพบและพิสูจน์ตามพิธีกรรมโบราณ โดยพระลามะชั้นผู้ใหญ่ของทิเบต และยอมรับว่าท่านเป็นองค์ทะเล ลามะ องค์ที่ ๑๓ กลับชาติมาเกิด ในปี ๑๙๓๕ ท่านได้ถูกนำเข้าไปอบรมเลี้ยงดูที่นครลาซา เพื่อเตรียมขึ้นสู่บัลลังก์แห่งความเป็นองค์ทะเล ลามะ และก็ได้รับการสถาปนาขึ้นนั่งบัลลังก์ในปี ค.ศ. ๑๙๔๐

ท่านได้รับการศึกษาจากอาจารย์ผู้เป็นอาวโสรระดับรินโปเช(Rinpoche) ในตำแหน่ง Tulku คือพระผู้อภิบาล ถึง ๔ ท่าน ซึ่งแต่ละท่านก็ทรงคุณวุฒิและวิญญูมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของมหาชน เป็นผู้ให้การศึกษาและฝึกอบรมอย่างเคร่งครัดในวิชาการต่าง ๆ เช่น วิชาตรรกศาสตร์, ปรัชญาปริมิตตะ, มัชฌายามิกะ, อภิธรรม และวินัยปิฎก เป็นต้น ตลอดถึงวิชาประวัติศาสตร์, กวีนิพนธ์, และโหราศาสตร์ ที่สุดได้ศึกษาวิชาตันตระ อย่างเข้มข้น ท่านจบการศึกษาและปฏิบัติขั้นสูงสุดในตำแหน่ง Lharampa Geshe อายุเพียง ๒๔ ปีเท่านั้น

ด้วยเพียงอายุได้ ๑๖ ปี ชีวิตท่านต้องรับภาระหนักในฐานะประมุขของประเทศและประมุขของศาสนจักร ประเทศทิเบตก็ถูกประเทศจีนรุกรานจะเข้ายึดครอง ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ ท่านได้รับเชิญจากประธาน เหม่า เจ๋อตุง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน ให้ไปเยือนประเทศจีน และให้ท่านยินยอมให้ประเทศทิเบตอยู่ภายใต้การปกครองของจีน แต่การตกลงไม่เป็นผลสำเร็จ จากนั้นจีนก็ใช้อำนาจบุกเข้ายึดครองประเทศทิเบต โดยใช้กำลังทางทหาร

ท่านได้หนีออกจากนครลาซา เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ หลังจากนั้นอีก ๗ วันประชาชนก็ลุกฮือขึ้นต่อต้านกองทัพจีนจนมีเหตุการณ์นองเลือดขึ้นอย่างน่าเศร้าสลดใจ ท่านได้หนีภัยการเมืองไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นอยู่ในประเทศอินเดีย ที่เมืองธรรมศาลา และท่านยังคงความเป็นประมุขทางศาสนาและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวทิเบตไม่มีวันเสื่อมคลายแม้จะอยู่ในฐานะผู้อพยพก็ตาม

ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ เป็นต้นมา ท่านได้รณรงค์ในการสร้างสันติภาพ เพื่อคืนอิสรภาพให้แก่ทิเบตจากการยึดครองของจีน จนท่านได้รับรางวัลเนเบล สาขาสันติภาพ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ถึงแม้ท่านจะอยู่ในฐานะผู้อพยพ แต่ก็ได้ทำหน้าที่ของนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งในการเทศน์ การสอน การบรรยาย และนำไปปฏิบัติสมาธิแก่ชาวโลก เพื่อสร้างสันติภาพขึ้นในใจก่อน จนท่านกลายเป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาแก่ชาวตะวันตกในยุคปัจจุบัน

สัญลักษณ์แห่งชาวพุทธในโลกตะวันตก

ความจริงชาวอเมริกันรู้จักพระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการมาเป็นร้อย ๆ ปีแล้ว ตั้งแต่มีการประชุมสภาศาสนาโลกครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๓ ที่นครชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์ ประกาศคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก โดยท่านอนาคาริก ธรรมปาละ ชาวพุทธศรีลังกา ในท่ามกลางผู้นำศาสนาทั่วโลก ทำให้ชาวอเมริกัน และชาวโลกรู้จักพระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการ ผลจากการประชุมในครั้งนั้นทำให้ชาวอเมริกันหันมาให้ความสนใจกับพระพุทธศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะชาวอเมริกันจะรู้จักพุทธศาสนาแบบเซน ในยุคแรกได้ศึกษาจากอาจารย์เซนชาวญี่ปุ่นที่เกาะฮาวาย และเมืองซานฟรานซิสโก ต่อมาเมื่อมีการอพยพของชาวพุทธทิเบตนำโดยท่านองค์ทะไล ลามะ ได้หลบหนีภัยสงครามจากการที่ประเทศทิเบตถูกประเทศจีนเข้ายึดครอง ทำให้พระพุทธศาสนามหายาน แบบ “วัชรยาน” กลับได้รับความสนใจจากชาวอเมริกันเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากความเห็นอกเห็นใจชาวอพยพ และพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเสรีภาพทางความคิด จึงค่อนข้างจะถูกจริตของชาวอเมริกันที่รักสันติภาพ และ สิทธิเสรีภาพอย่างมากทีเดียว

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชาวทิเบตที่เป็นรูปธรรมที่สุดในสหรัฐอเมริกา ด้วยการตั้งสถาบันการศึกษาที่ชื่อ “นโรปะ” โดยท่าน ชกยัม ทรุงปา रिโมปะเซ นำลูกศิษย์ชาวอเมริกันตั้งขึ้นที่เมืองบอร์เดอร์

ในยุคเดียวกันนี้ศาสนาพุทธแบบเถรวาท(หินยาน) ก็ได้รับความสนใจจากชาวอเมริกันมากขึ้น เช่นเดียวกัน โดยมีผู้นำหลักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบอานาปานสติภาวนาที่มีมาในมหาสติปัฏฐานสูตร เข้าไปสอนเป็นหลักสูตรในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซต (Program of the stress reduction) By Dr. Jon Kabat Zinn โครงการนี้ได้นำไปใช้ในการบำบัดรักษาโรคทางกายและทางจิตใจ

ส่วนในการเผยแพร่ธรรมะนั้น มีการสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรม โดย แจ็ค คอนฟิลด์ และ โจเซฟ โกลด์สตีน ทั้งสองคนเคยเป็นอาสาสมัคร Peace corps ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะ แจ็ค คอนฟิลด์ ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในสำนักวัดหนองป่าพง จ.อุบลราชธานี ภายใต้การอบรมสั่งสอนของหลวงปู่ชา สุภทฺโท พระนักปฏิบัติที่มีชื่อเสียงจนชาวต่างชาติหลั่งไหลมาปฏิบัติกับท่าน ได้ลูกศิษย์ไปสร้างวัดในต่างประเทศมากมาย จนถึงทุกวันนี้ ส่วน โจเซฟ โกลด์สตีน นั้นไปอุปสมบทเป็นพระปฏิบัติกับอาจารย์สายวิปัสสนากรรมฐานที่ประเทศพม่า แล้วกลับมาสร้างสำนักปฏิบัติร่วมกับ แจ็ค คอนฟิลด์ ชื่อสถาบัน แบร์ ในรัฐแมสซาชูเซต สอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบเถรวาท มีผู้สนใจเข้าไปศึกษาเป็นจำนวนมาก และนับวันก็จะได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนต้องขยายสาขาไปที่เมืองซาน ฟรานซิสโก ชื่อ Spirit Rocks

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ในยุคนี้พระพุทธศาสนาได้ประดิษฐานลงในดินแดนอเมริกาแล้วครบทั้ง ๓ ยาน คือ มหายาน(แบบจีน-ญี่ปุ่น) วัชรยาน (แบบทิเบต) และ หินยาน (เถรวาท) ทำให้ชาวอเมริกันเลือกปฏิบัติได้ตามความต้องการ และพื้นฐานของความเชื่อศรัทธาในแต่ละบุคคล พระพุทธศาสนา เหมือนกับสินค้าตัวเลือกในในสังค摩อเมริกัน ที่จะสรรหามาบริโภค ให้ถูกกับจริตและความต้องการของตนเอง..และมีชาวพุทธ(เดิม) หลายท่านเป็นห่วงว่า พระพุทธศาสนาจะกลายเป็นพันธหรือเปล่า ?